

ВИСНОВОК

творчого керівника, народного артиста України,
професора кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
КОВАЛЯ МИКОЛИ ОЛЕКСІЙОВИЧА

та наукового консультанта, кандидата мистецтвознавства, доцента,
доцента кафедри історії світової музики
Національної музичної академії України
Д'ЯЧКОВОЇ ОЛЕНИ АНАТОЛІВНИ

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
аспіранта творчої аспірантури кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
КИРИЧЕКА ДМИТРА ОЛЕКСАНДРОВИЧА

«ОРФОЕПІЯ ЯК КРОСКУЛЬТУРНА ДЕТЕРМІНАНТА ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Упродовж навчання у творчій аспірантурі Дмитро Олександрович Киричек проявив себе як сформований оперний і концертний співак, здатний поєднувати виконавський досвід із його теоретичним осмисленням. Обрана тема закономірно виросла з його багатомовної артистичної практики. Робота над партіями й концертними програмами українською, французькою, чеською, німецькою та італійською мовами поставила перед ним питання про те, як вимова взаємодіє з вокальною технікою, музичною інтонацією, стилем і сценічним образом. Первинні робочі гіпотези були сформульовані Дмитром Киричком у його магістерському дослідженні 2021 року, а в період творчої аспірантури вони перевірялися й уточнювалися у виконавській та дослідницькій роботі.

Актуальність творчого мистецького проєкту Дмитра Киричека визначається сучасним станом академічного вокального виконавства. Міжнародна мобільність співаків, мультилінгвальний репертуар і цифрове

поширення записів посилюють взаємодію мовних та музично-культурних традицій різних часів та країн. Для українських дослідників ця проблематика має особливу вагу у зв'язку з розширенням присутності української вокальної музики у світовому просторі після 2022 року та зверненням до неї виконавців, для яких українська мова не є рідною. За цих умов орфоепічна точність залишається необхідною професійною вимогою, однак не вичерпує художніх завдань співака. Вимова не тільки бере участь у трансляції вербального ряду творів а й залучається до формування звукового образу твору, виявляє культурну дистанцію або сприяє її подоланню, та врешті решт стає частиною виконавської інтерпретації.

Творчий мистецький проєкт був апробований у концертній та оперно-сценічній практиці Дмитра. Підсумкова презентація відбулася 10 червня 2026 року в Меморіальному будинку-музеї М. В. Лисенка. Програма об'єднала оперні арії та камерно-вокальні твори К. Данькевича, Ф. Шуберта, Й. Брамса, Ф. П. Тості, М. Лисенка і С. Гулака-Артемовського. Її внутрішню логіку визначило зіставлення української, німецької та італійської мовно-вокальних традицій. Така побудова дала змогу представити орфоепію у дії: як систему артикуляційно-фонетичних навичок, пов'язану з різними моделями звукоутворення, фразування та художньої виразності. Виконання засвідчило професійну вокально-технічну підготовку аспіранта, увагу до словесного тексту, стилістичну відповідальність і здатність вибудувати цілісну концепцію різномовної програми.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту є завершеною кваліфікаційною працею. Воно складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури і трьох додатків. Загальний обсяг становить 112 сторінок, із них 84 сторінки основного тексту. Список використаної літератури містить 81 позицію, зокрема 41 іноземними мовами. Структура дослідження відповідає його меті й послідовно переводить розгляд орфоепії від теоретичних та історичних питань до аналізу конкретних виконавських і медіальних ситуацій.

У першому розділі «Вокальна орфоєпія як мовно-музичний феномен: теоретичні засади дослідження» уточнено зміст ключового поняття, простежено історичні передумови його формування та охарактеризовано італійську, німецьку й українську мовно-вокальні традиції. Важливим результатом розділу є розгляд вокальної орфоєпії не як ізольованої від історії вокального мистецтва мовної норми, а як рухомої системи взаємодії артикуляційно-фонетичних, музично-інтонаційних, змістовно-образних і вокально-технічних параметрів, що складалась, змінювалась та еволюціонувала протягом усієї історії розвитку вокального мистецтва. Порівняльний аналіз показує, що опанування іншої мови для співака передбачає не тільки чітку вимову вербального ряду а й засвоєння властивого відповідній традиції *уявлення про вокальне звучання*. Окремий підрозділ присвячено цифровим інструментам дослідження співу. Застосування спектрального аналізу розширює доказову базу роботи та дає змогу співвіднести слухові спостереження з фізично-акустичними характеристиками голосу. Цей розділ є надзвичайно важливим, оскільки доводить можливість вимірюваності та візуальної фіксації звукових артефактів вокальної орфоєпії.

У другому розділі «Орфоєпія як носій кроскультурного потенціалу у вокальній інтерпретації» теоретичні положення перевірено на матеріалі творчого проєкту й окремих *case studies*. Аналіз різномовної програми виступу самого Дмитра виявляє кілька типів взаємодії мовної норми, вокальної школи та індивідуального виконавського рішення. На представленому матеріалі переконливо сформульовано положення про мобільність кроскультурного потенціалу вокальної орфоєпії: сам факт зустрічі мов і традицій тут остаточно не визначає художнього результату, оскільки виконавець у своїй інтерпретації може посилити культурну дистанцію, скоротити її, залишити чутною або перетворити на смисловий елемент образу. Показовим є аналіз виконання Пласідо Домінго українського романсу «Чорнії брови, карії очі», де саме

чутність іншомовної адаптації інтерпретовано як важливий компонент сценічного жесту міжкультурної емпатії.

Звернення до фільму Олега Фіалка «Повернення Баттерфляй» та цифрових репрезентацій у медійному просторі творчості Миколи Ковалю, Романа Майбороди й Івана Пономаренка розширює дослідження за межі безпосереднього сценічного акту. Автор простежує, як зафіксоване звучання (оцифровані записи) входить до культурної пам'яті та до тепер посилює медійний образ співака. На цій основі запропоновано розуміння семантизації вокальної орфоепії як процесу закріплення і розширення значень, уже актуалізованих у виконанні, завдяки медіальній фіксації, повторному відтворенню та поширенню. Цей висновок поєднує виконавську, семіотичну й медійну проблематику роботи та окреслює перспективний напрям подальших досліджень.

Наукова новизна роботи полягає в осмисленні вокальної орфоепії як чинника і носія кроскультурної взаємодії у виконавській інтерпретації. Автор обґрунтовує її художнє значення через взаємозалежність вимови, музичної інтонації, вокальної техніки та культурно сформованих уявлень про звучання. Практичне значення отриманих результатів пов'язане з можливістю їх використання у роботі над мультилінгвальним академічним репертуаром, у викладанні сольного й камерного співу, оперного класу, сценічної мови та історії вокального мистецтва. Запропоновані цифрові інструменти можуть виконувати допоміжну функцію під час аналізу акустичних параметрів вимови.

Програми творчого мистецького проєкту були апробовані у концертній та оперно-сценічній практиці, зокрема у концертах-іспитах і підсумковій презентації творчого мистецького проєкту на здобуття ступеня доктора мистецтва:

28.05.2025. Киричек Д.О. Концерт аспіранта творчої аспірантури кафедри оперного співу. Київ: 2025. Оперна студія НМАУ ім. П. І. Чайковського. Партія Гурмана з опери «Украдене Щастя» Ю. Мейтус.

15.05.2026. Киричек Д. О. Концерт аспіранта творчої аспірантури кафедри оперного співу. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, малий зал імені академіка О. С. Тимошенка. Київ: 2026.

10.06.2026. Киричек Д.О. Творчий мистецький проєкт «Орфоепія як кроскультурна детермінанта виконавської інтерпретації вокальної музики» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва. Меморіальний будинок – музей М. В. Лисенка.

За темою проєкту **опубліковано** вісім одноосібних праць: три статті у фахових виданнях України категорії «Б» і п'ять публікацій у збірниках матеріалів конференцій:

1. Киричек Д. О. (2025) Імідж українських баритонів Миколи Ковалю, Романа Майбороди та Івана Пономаренка в мультимедійному просторі: аналіз і перспективи. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 4 (7), 69-75.

DOI: <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-4.11>

2. Киричек Д. О. (2025) Цифрові інструменти у дослідженні орфоепічних аспектів співу. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського*. 143, 182–194.

DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2025.143.342820>.

3. Киричек Д. О. (2026) Орфоепічні виразність як елемент художнього задуму фільму “Повернення Баттерфляй”. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 97, том 2, 80-85. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-2-11>.

4. Kyrychek D. Solomiya Krushelnytska: Between History and Myth. In: *Culture and Art as Means Shaping National Identity/ International scientific conference*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2026. March 4–5, 2026. P. 103-106.

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-667-6-26>

5. Kyrychek D. Orthoepy as a cross-cultural determinant of performer interpretation of vocal music // ISIPAE 2026 5th International Symposium on Interdisciplinary and Progressive Arts & Education (ISIPAE) February 28-March 1, 2026 Istanbul, Turkiye Proceedings Book Dr. Hasan Said Tortop Editor 2026, P. 29

// e-ISBN Proceedings Book: 978-605-06724-2-8 e-Printed by: Genç Bilge (Young Wise) Publishing, Isparta (Turkiye) Published Date: February 28, 2026.

6. Киричек Д. О. Особливості втілення орфоепії культурного героя у фільмі Олега Фіалка «Повернення Батерфляй». *УКРАЇНА. ЄВРОПА. СВІТ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*. Вип. 8: Матеріали Восьмої Міжнародної науково-практичної конференції. 7-9 листопада 2024 року. Київ - 2025. С. 215-222. DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.8.2025.355541>

7. Киричек Д. О. Використання цифрових технологій у дослідженні орфоепії виконавської практики// «Проблеми методології сучасного Мистецтвознавства та культурології». В кн. : Тези VI міжнародної наукової конференції. Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України, Інститут культурології НАМ України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Зеленогурський університет (Польща). 13–14 листопада 2024 року. С. 84-87. https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/conf_docs/tesy/2025-01/Methodology_Tesy_13-14_11_2024_9.pdf

8. Киричек Д. О. Українська баритональна школа в мультимедійному просторі сучасності. В кн. : Метастратегії екрану/мистецтв в умовах постглобалізму та пост- колоніалізму/ Зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 31.10.2024 р. Київ: ІК НАМ України, 2024. С. 92 -96. <https://mari.kyiv.ua/node/407>

Зміст публікацій відображає основні напрями дослідження.

Результати наукової складової проекту пройшли належну апробацію на засіданнях кафедри оперного співу, кафедри історії світової музики та шести міжнародних і всеукраїнських **наукових конференціях**, зокрема англійською мовою на конференціях в Австралії та Туреччині:

1. *Orthoepy as a cross-cultural determinant of performer interpretation of vocal music* // ISIPAE 2026 5th International Symposium on Interdisciplinary and Progressive Arts & Education (ISIPAE) February 28-March 1, 2026 Istanbul, Turkiye. Програма: <https://isipae.net/event-schedule>

2. *Orthoepy as a cross-cultural determinant of performer interpretation of vocal music* // Music and Mediation Conference. Elder Conservatorium of Music, University of Adelaide/ 9-10 June 2025.
3. *Цифрові технології в аналізі орфоенії вокального твору.* // Процес музичного стилетворення: композитор та виконавець. Всеукраїнська науково-практична конференції українського товариства аналізу музики і кафедри теорії та історії музичного виконавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. 25-26 квітня 2025 року. Програма: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/Programa-konferentsiyi-V.G.Moskalenka-2025-dlya-NMAU.pdf>
4. *Використання цифрових технологій у дослідженні орфоенії виконавської практики*// «Проблеми методології сучасного Мистецтвознавства та культурології». V міжнародна наукова конференція. Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України, Інститут культурології НАМ України, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, Зеленогурський університет (Польща). 13–14 листопада 2024 року. Програма: <https://mari.kyiv.ua/node/406>
5. *Особливості втілення орфоенії культурного героя у фільмі Олега Фіалка «Повернення Батерфляй»*// Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях. Восьма міжнародна науково-практична конференція 7–9 листопада 2024 року. Київ — 2024. Програма: http://knmau.com.ua/wp-content/uploads/77_Programa-2024.pdf
6. *Українська баритональна школа в мультимедійному просторі сучасності.* //Всеукраїнська науково-практична конференція «Метастратегії екрану/мистецтв в умовах постглобалізму та постколоніалізму». Національна академія мистецтв України. Інститут культурології НАМ України. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України 31 жовтня 2024 року. Програма: <https://mari.kyiv.ua/node/407>.

Під час підготовки творчого мистецького проєкту Д. О. Киричек виконав індивідуальний навчальний план, продемонстрував професійну самостійність, наполегливість у роботі та здатність коригувати початкові положення відповідно до результатів проведеного аналізу матеріалу. Творча і наукова складові проєкту взаємно доповнюють одна одну: виконавський

досвід формує дослідницькі питання, а наукове осмислення орфоепії поглиблює творчу роботу над різномовним репертуаром.

Вважаємо, що творчий мистецький проєкт «Орфоепія як кроскультурна детермінанта виконавської інтерпретації вокальної музики» та його наукове обґрунтування є самостійною завершеною роботою і відповідають вимогам до кваліфікаційних праць на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». Робота може бути рекомендована до публічного захисту у спеціалізованій раді, а її автор, Дмитро Олександрович Киричек, заслуговує на присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва.

Творчий керівник
народний артист України,
професор кафедри оперного співу
Національної музичної академії України
М. О. Коваль

М. О. Коваль

Підписано: начальник загального відділу
Національної музичної академії України

Науковий консультант
кандидат мистецтвознавства, доцент
доцент кафедри історії світової музики
Національної музичної академії України
О. А. Д'ячкова

О. А. Д'ячкова

Підписано: начальник загального відділу
Національної музичної академії України